

Normunds Titāns
Referāts ZURD grupai 23.10.2025

**Kventins Meijasū (*Quentin
Meillassoux*)**

**Spekulatīvais materiālisms un «Rēga
dilemma»**

Quentin Meillassoux

APRÈS LA FINITUDE

Essai sur la nécessité
de la contingence

L'ORDRE PHILOSOPHIQUE

SEUIL

With a preface by

ALAIN BADIOU

After Finitude

An Essay on the Necessity of Contingency

QUENTIN MEILLASSOUX

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību (dažas atziņas no šīs grāmatas)

Iepriekšējās filozofijas pieejas kritika

Korelacionisms – zināšana notiek tikai korelācijā starp

- esamību no vienas puses un
 - mūsu domāšanu un pieredzi no otras puses,
- nekad atsevišķi

Fenomenoloģija

Kants – mēs nevaram zināt realitāti, kāda tā ir pēc būtības, bet tikai tā, kā tā mums fenomenāli parādās prātā

Tas, ko zinām, ir patiess tikai mums, kas var vest pie skepticisma par realitātes zināšanu

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Piemēram, korelacionistam nav atbildes uz jautājumu,

- vai oglekļa atomi pastāv neatkarīgi no mums un vai to pussabrukšanas periods ir 5730 gadi,

jo mums ir zināmi tikai fenomeni tā kā tie parādās mums

Korelacionismā mēs atrodamies apburtajā lokā, nekad nevaram iziet ārpus korelācijas starp domu un esamību, lai noteiktu, vai pašam ogleklim ir vai nav šīs īpašības, vai arī tā ir mūsu domāšana, kas piešķir tam šīs īpašības (zinātniskais funkcionālisms)

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Meijasū grib izlauzties no šī apburtā loka un iespēt domāt esamību pēc būtības, atsevišķi no mūsu uztveres fenomeniem

Viņš mēģina iedzīt korelacionismu strupceļā, parādot, ka korelacionisma ietvaros nav iespējama zināšana par aizvēsturiskiem laikiem

Mēs pieņemam zinātniskas teorijas par to, kas un kā noticis kosmiskā laikā pirms dzīvības un cilvēku rašanās, piemēram, universa rašanās ar Lielo blīkšķi, zvaigžņu un galaktiku veidošanās, Zemes vecums un tml.

Korelacionisma ietvaros šādas zināšanas nevarētu būt iespējamās

Ja korelacionisms ir patiess, tad kā mēs varam izteikt zinātnē balstītus apgalvojumus par universa iedabu miljardiem gadu pirms dzīvības un saprātīgu būtņu rašanās?

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

“Arhifosīlijas” koncepts

Zinātne konstanti izvirza apgalvojumus par notikumiem miljardiem gadu pirms dzīvības rašanās, pirms subjekta rašanās, un līdz ar to arī pirms bija iespējama korelācija starp zinošo subjektu un izzināmo ārējo pasauli

Arhifosīlija – jebkurš materiāls, kas norāda uz vai manifestē tādas realitātes vai notikuma esamību, kas ir pirms zemes dzīvības

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Kā tas nākas, ka arhifosīlijas reprezentē anterioritāti pirms manifestācijas?

Korelacionisms nespēj izskaidrot, kā zinātne var veiksmīgi runāt par reālijām, ko arhifosīlijas atklāj

Šīs reālijas ir ne tikai ārpus cilvēka izziņas, bet bija vispār pirms cilvēka izziņa radās

Arhifosīlijas liecina par realitāti ārpus cilvēka domāšanas un uztveres

Korelacionists ir spiests palikt pie agnosticisma, un zinātnes zināšana tiek diskreditēta

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Korelacionismā mēs nevaram zināt absolūto, kas etimoloģiski nozīmē realitāti, kas ir atbrīvota vai atdalīta no domāšanas starpniecības

“Lielā ārpusē” (*Le Grand Dehors*),

kurā valda patvaļīgs, nekontrolēts un nekādiem dabas likumiem nepakļauts hiperhaoss, kas jebkurā brīdī apdraud ikvienu stabilu realitāti ar izzušanu

Paliekot agnostiķim attiecībā pret realitāti, kāda tā ir pati par sevi, korelacionistam ir jāatzīst iespēja, ka realitāte var radikāli atšķirties no visa līdz šim zināmā

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Meijasū par piemēru izmanto diskusiju par pēcnāves dzīvi

Korelacionists nevar izslēgt nevienu no šādiem variantiem:

- nemirstība ar Dievu,
- iznīcība,
- gan viena, gan otra varianta reāla iespējamība

Korelacionists ir spiests pieņemt vienlaicīgi

- gan savu radikālu transformāciju,
- gan savu neesamību pēc nāves,

jo neviena no šīm iespējamībām nevar būt zināma, jo nav pašreizējā subjekta korelēts

Korelacionists nevar sniegt nekādu pamatojumu, kādēļ dot priekšroku kādam no variantiem

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Korelacionisms arī atvēris durvis teoloģijas inkorporēšanai filozofijā

Ja mēs nevaram zināt realitāti, kāda tā ir pati par sevi, tad nekas neliedz mums fideistiski projicēt teoloģisku nozīmi šajā tukšumā

Kā piemēru var minēt “teoloģisko pagriezienu” fenomenoloģijā, atsakoties no striktas fenomenoloģijas metodes, kas fokusējas uz tiešiem pieredzes datiem un izslēdz jebko ārpus pieredzes

Ar teoloģisko pagriezienu fenomenoloģijā atkal tiek iesaistītas metafiziskas reālijas, kurām nevajadzētu būt pieejamām fenomenoloģiskajai uztverei, kā Dievs, absolūti Citādaais un tml.

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Piemēram, Žans Liks Marions, kura skatījumā Dievs tiek pieredzēts kā “piesātinātais fenomens”

Šis fideisms izpaužas, kā miglaina, atšķaidīta reliģiozitāte, kas tic šādam mīklainam pilnīgi Citādajam, kas ir transcendents un nepieejams aptveršanai ar laicīgo racionālo prātu

Fideisms uzplaukst arī kontekstā ar postmoderno relatīvismu un remdeno agnosticismu, kas ir norūpējies par domājamajiem epistemoloģiskajiem (un ētiskajiem) ierobežojumiem, kas izriet no cilvēka subjektīvā galīguma

Fideismā diskurss par absolūto ir leģitīms, kamēr vien tas ir iracionāls
Tā ir prāta reliģizēšana

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Pretstatā korelacionismam, paša Meijasū spekulatīvā materiālisma pieeja paredz to, ka realitāte ir neatkarīga no subjekta un ka mēs spējam domāt absolūto, kas nav subjekta korelēts

Tikai šim absolūtajam nav nekāda sakara ar fideisma Dievu

Šis absolūtais pēc būtības ietver arī lietu potenciālu bez nekāda iemesla kļūt radikāli citādām

Meijasū to nosauc par “bez-jēdzības principu” (*le principe d'irraison*), “katras eventualitātes vienlīdzīgu notikšanas iespējamību”

Iracionalitāte ir pašas realitātes iezīme

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Meijasū pārvērš korelacionistu negatīvo atziņu (ka domāšana nevar aptvert absolūto) par pozitīvu

Epistemoloģiskais ierobežojums pārvēršas par pozitīvu ontoloģisku zināšanu – zināšanu par to, ka viss, kas ir esamībā, ieskaitot dabas likumus, var mainīties, kļūt citāds

Realitātē valda nejaušība, tai piemīt spēja būt citādi (*la capacité d'être-autre*)

Pēc galīguma: eseja par nejaušības nepieciešamību

Mēs varam zināt, ka absolūtais ir šāds –

- ka viss var būt savādāk, nekā tas ir, un bez nekāda iemesla

Tas ir kaut kas līdzīgs laikam –

- draudīgs spēks, “kas spēj iznīcināt gan lietas, gan pasaules;
- izraisīt monstrozus absurdus, neko nedarot;
- īstenot ikvienu sapni, tāpat kā ikvienu murgu”

Tas ir kā briesmīgs Dievs, “omnipotence, kas kļuvusi autonoma, bez normām, akla, bez citām dievišķajām pilnībām, spēks, kam nepiemīt nedz labestība, nedz gudrība”

Šajā tekstā ietverta «Rēga dilemma»

RIO DE JANEIRO, v.16, n.2, p.39-71, 2009 | ETHICA

L'IMMANENCE D'OUTRE-MONDE¹

*QUENTIN MEILLASSOUX**

RESUMO

Este artigo se propõe a defender três teses sobre a possibilidade de que a imortalidade não seja concebida senão em um sentido não religioso, e que uma verdadeira filosofia da imanência não se resigna a ser um pensamento da finitude, mas é uma ética da imortalidade. Uma outra maneira, mais clássica, de formular esta tese consiste em afirmar que a irreligião filosófica não é um ateísmo, mas a condição de um acesso autêntico ao divino

PALAVRAS-CHAVE: filosofia da imanência; ética da imortalidade; irreligião filosófica; divino; finitude; eterno retorno.

RESUME

Cet article avance trois thèses sur la possibilité que l'immortalité ne soit pensable qu'à être irrégieuse, et qu'une philosophie de l'immanence véritable en passe non par une pensée de la finitude, mais par une éthique de l'immortalité. Une autre façon, plus classique, de formuler cette thèse consiste à affirmer que l'irreligion philosophique n'est pas un athéisme, mais la condition d'un accès authentique au divin.

MOTS-CLES: philosophie de l'immanence; éthique de l'immortalité; irreligion philosophique; divin; finitude; éternel retour.

Rēga dilemma

Rēgs – nāve, par kuru mēs vēl neesam sērojuši, kas mūs vajā tiktāl, ka mēs paši nevaram izklūt no limbo (“elles priekštelpa”), no stāvokļa, kurā mūs iesūc destruktīva, apsēstību izraisoša atmiņa par aizgājēju

Rēga dilemma

Būtisks rēgs – miris cilvēks, kura nāve bija tāda, ka mēs būtisku un ne tikai psiholoģisku iemeslu dēļ vairs nevaram sērot

Tas ir miris cilvēks, sēras par kuru laika ritējumā nevar būt pietiekami iedarbīgas, lai varētu iedomāties mierīgu, nokārtotu saikni, samierināšanu starp viņu un dzīvajiem

Rēga dilemma

Būtiskie rēgi ir piedzīvojuši šausmīgas nāves:

- pāragrašas un mokošas nāves,
- bērna nāve,
- vecāku nāve, zinot, ka viņu bērni ir lemti tādām pašām liktenim, u.c.

Rēga dilemma

Būtiskie rēgi var būt miruši no dabīgiem cēloņiem vai pret viņiem izdarītu noziegumu rezultātā, bet tādā nāvē, kādu nevarēja paredzēt nedz tie, kas to piedzīvoja, nedz tie, kas viņus pārdzīvoja

Tā ir tāda nāve, kas nesatur nedz jēgu, nedz nobeigumu, nedz piepildījumu – tikai nežēlīgu dzīves pārtraukumu, par kuru būtu nekrietni uzskatīt, ka tie, kas to izcieta, nebūtu to pieredzējuši kā tādu

Rēga dilemma

Būtiskas sēras – sēras par būtiskajiem rēgiem: tādas attiecības starp dzīvajiem un briesmīgās nāvēs mirušajiem, kas ir dzīvas un vairs nav slimīgas

Būtiskas sēras paredz iespēju ar šiem mirušajiem nodibināt saikni, kas viņu likteņa priekšā mūs pašus neiegrūstu bezcerīgā, nāvējošā izmisumā, bet kas, gluži pretēji, aktīvi iekļautu viņu piemiņu mūsu dzīves ritējumā

Rēga dilemma

Piepildīt būtiskās sēras nozīmētu dzīvot kopā ar būtiskajiem rēgiem un pašiem vairs (garīgi) nemirt kopā ar tiem

Tad jautājums ir šāds:

- Vai ir iespējamās būtiskas sēras — un, ja ir, tad ar kādiem nosacījumiem?

Pirmajā brīdī var likties, ka atbilde ir nē, ja ņem vērā esošo alternatīvu attiecībai ar mirušajiem

Rēga dilemma

Šī alternatīva izsakāma ļoti vienkārši:

- vai nu Dievs pastāv,
- vai arī viņa nav

Vai arī vispārīgāk:

- vai nu pasaulē un pēcnāves dzīvē darbojas augstāks Labais, kas pārsniedz cilvēcību, nesot mirušajiem taisnīgumu;
- vai arī šāda pārpasaulīga principa nav

Rēga dilemma

Šī piedāvājuma sakarā drīz vien top skaidrs, ka neviena no šīm abām iespējām, kuras ērtības labad var nosaukt par **religisko** un **ateistisko**, neļauj piepildīt būtiskās sēras

Teikt, ka Dievs pastāv, vai teikt, ka viņa nav – neatkarīgi no tā, ko kāds domā ar šiem diviem apgalvojumiem – tie abi ir veidi, kas rēgu priekšā ved pie izmisuma

Rēga dilemma

Reliģiskajā variantā ir apmēram šāda domu gaita:

“Es varu cerēt pieņemt savu nāvi, bet ne briesmīgās nāves.”

Tās ir šo nāvju neatgriezeniskās šausmas, nevis manis paša gala tuvošanās, kas liek man ticēt Dieva esamībai

Es savu ticību balstu reliģisko jūtu universālumā – tātad nevis vēlmē pēc personīgas pestīšanas, bet gan vēlmē, kādai katram cilvēkam būtu jābūt attiecībā uz pestīšanu, kas pienāktos salauztām dzīvēm

Rēga dilemma

Patiesībā nav jēgas apgalvot, ka katrs cilvēks alkst nemirstības

Tā ir tikai empīriskā nostāja attiecībā uz cilvēku, un to nekas nevar garantēt

Mūsu suga ir veidota no singularitātēm, kuras nav iespējams reducēt saskaņā ar kādām vispārīgām likumībām

Nevar izslēgt arī dzīvi, kas tiek piedzīvota un saprasta kā galīga, arī šajā galīgumā atrodot jēgu

Rēga dilemma

Nemirstība savu universālo dimensiju iegūst nevis ar domājami vispārēju antropoloģisku novērojumu (“visi cilvēki alkst nemirstību, un tādējādi viena vai cita veida ticība tikai piepilda vienu un to pašu mūsu eksistences prasību”), bet gan ar īpašu un daudz dziļāku problēmu:

Kā pieņemt šausmīgo netaisnību, kas nodarīta dažiem un kas padara neiespējamās tādas sēras, kuras varētu piešķirt jēgu mūsu attiecībai ar aizgājējiem?

Rēga dilemma

Tātad – nemirstības problēmu nevajadzētu saistīt ar personīgo pestīšanu, bet gan ar kolektīvo taisnīgumu, ar iespējamu kompensāciju par galēju ļaunumu

Nav skaidrs, vai ir vajadzīga pēcnāves dzīve, lai šī dzīve varētu būt plaukstoša

Taču ir skaidrs, ka dažām dzīvēm ir tiesības sākt no jauna, lai pārvarētu tām nodarīto šausmīgo galu

Rēga dilemma

Citiem vārdiem, autors atzīst, ka var būt ateists attiecībā uz sevi, neticēt savai nemirstībai, bet viņš nekad nepiekritīs būt par tādu attiecībā uz briesmīgi mirušajiem

Doma, ka neskaitāmajai pagātnes rēgu masai nav iespējams atjaunot taisnīgumu, autoru dziļi iznīcina – tādā mērā, ka viņš vairs nevar veltīt sevi arī dzīvajiem

Rēga dilemma

Un tiešām, palīdzība ir vajadzīga dzīvajiem, nevis mirušajiem
Taču palīdzību dzīvajiem galu galā balsta cerība uz taisnīgumu
mirušajiem

Ateists to var noliegt

Autors saka, ja viņam no tās būtu jāatsakās, viņš vairs nespētu
dzīvot

Jābūt cerībai uz kaut ko arī attiecībā uz mirušajiem

Pretējā gadījumā dzīve ir veltīga

Šis kaut kas ir cita dzīve, vēl viena iespēja dzīvot – dzīvot citādi,
nevis mirt tādās šausmīgās nāvēs, kādas viņus piemeklēja

Rēga dilemma

Ir nepieciešama patiesi universāla vienlīdzība starp visiem cilvēkiem, neatkarīgi no bioloģiskā stāvokļa: neatkarīgi no

- ādas krāsas,
- dzimuma,
- auguma,
- fiziskā stāvokļa,

un arī neatkarīgi no tā, vai viņi ir

- miruši vai
- dzīvi

Tā ir tikai bioloģiska atšķirība bez morālas nozīmes

Taisnīgums vajadzīgs visiem, un tā galīgā realizācija vairs nav atkarīga no mums, bet no visvarenā Dieva

Rēga dilemma

Uz to atbildēs ateists:

Gribi cerēt uz kaut ko mirušo labā

Paskatīsimies uzmanīgāk uz to, ko jūs viņiem solāt

Jūs cerat uz taisnīgumu no citas pasaules – bet no kā tas sastāvēs?

Tas būs taisnīgums, kas tiek īstenots tā paša Dieva vadībā, kas

- vai nu pieļāva izdarīt visļaunākās lietas noziedzīgo nāvju gadījumā,
 - vai arī pats bija nāves izraisītājs dabisku nāvju gadījumā
- Jūs nosaucat šādu Dievu par taisnīgu vai pat labu?!

Rēga dilemma

Bet ko jūs domājat par šo? –

apsolījumu dzīvot mūžīgi tāda Dieva valdīšanā, kas sauc sevi par taisnīgu un mīlošu,

- tanī pašā laikā ne tikai ļaujot vīriešiem, sievietēm un bērniem nomirt visdrausmīgākajos apstākļos,
- bet pat nodarot viņiem tādu ļaunumu tieši,
- pats būdams visspēcīgāks un tādējādi spējīgs viņus bez grūtībām izglābt

Rēga dilemma

Un tas, Viņš saka, ir Viņa bezgalīgās (tātad noslēpumainās, neizdibināmās) mīlestības zīme pret radībām, kuras Viņš šādā veidā nomoka

Dzīvot šādas Būtnes valdīšanā – vai tā nav laba elles definīcija?

Vai jūs man teiksiet, ka šī Dieva klātbūtnē es ar izbrīnu aptveršu to, kas bija bezgala mīlošs viņa attieksmē pret viņa radībām?

Jūs tikai vairojat murgus, ko apsolāt, ja vēl pieņemat, ka šai Būtnei būs spēks mani garīgi pārveidot tik radikāli, ka es mīlēšu Viņu, kurš ļāva notikt šīm nežēlībām

Rēga dilemma

Tas jau ir garīgās nāves apsolījums, kas ir bezgalīgi sliktāka par miesas nāvi:

Jūsu Dieva klātbūtnē es pārstāšu mīlēt Labo, jo Viņam būs vara likt man mīlēt Ļauno tā, it kā tas būtu Labais

Ja Dievs pastāv, tad mirušo liktenis ir bezgalīgi pasliktinājies, jo viņu miesīgo nāvi papildina viņu garīgā nāve

Šai morālajai ellei, ko tu viņiem vēlies, es lieku pretī nebūtību – gan viņiem, gan man

Tādā veidā viņi tiks likti mierā un saglabās savu cieņu, nevis tiks pakļauti jūsu šausminošā Demiurga Visvarenībai

Rēga dilemma

Problēma ir tāda, ka ir absolūts ļaunuma mediācijas trūkums

Es vienmēr varu mēģināt attaisnot ļaunumu ar kaut kādu domājami lielāku labumu, kas no tā izriet

Galīgas būtnes rīcības gadījumā:

- ja es nevaru izvairīties no kara, lai saglabātu brīvību, tad lai notiek karš

Bet visvarenas Būtnes gadījumā šī starpniecība neizdodas, un jebkāda teodiceja kļūst perversa:

- vai mēs teiksim, ka Dievs pieļauj vēsturiskus noziegumus, lai saglabātu cilvēku brīvību?

Bet ko mēs domātu par politiķi, kurš brīvību ievērošanas vārdā lāvis notikt masu slepkavībām situācijā, kad viņam bija iespējas tās novērst?

Rēga dilemma

Vai mēs teiksim, ka Dievs uzliek mokošas un nāvējošas slimības ikvienam cilvēkam, tostarp bērniem, lai varētu ļaut izpausties drosmei un labajam gan pašā cietušajā, gan apkārtējos?

Bet ko gan mēs domātu par ārstu, kurš šāda principa vārdā saviem pacientiem iepotētu briesmīgas slimības?

Nē, nav iespējama teodiceja, nav iespējams jūsu Kunga rīcības attaisnojums

Rēga dilemma

Šis Dievs ir morāli neizdibināms, viņš mums sevi pasniedz kā tīru, patvaļīgu vardarbību

Visdrošākā Viņa morālās zvērības pazīme ir tāda, ka jebkura konsekventa Dieva imitēšana (*imitatio dei*) neizbēgami izraisītu nedzirdētas perversijas,

- līdzīgi mūsu politiķim, kas īsteno slaktiņus brīvības vārdā,
- vai mūsu ārstam, kurš nogalina bērnus, lai veicinātu mūsu labā īstenošanos

Tāpēc jūsu Dieva pamats nav Mīlestība, bet gan Mistērija

Rēga dilemma

Patiesa mīlestība, turpretī, smēlas visu savu garīgo skaistumu no tā, ka tā ir pretstats Mistērijai

Šai sajūtai nav citas patiesības, kā vien tās vienkāršība, no kuras izriet tās lielākās grūtības:

- nepareizības priekšā tā rīkojas drosmīgi, nevis gudri aprēķina saskaņā ar algoritmu, kas ir pāri parasto mirstīgo saprašanai

Saskaroties ar nāvējošu slimību, tā to ārstē, nevis saglabā vai pat jāizplata tālāk

Slaktiņa gadījumā, tā meklē mieru, nevis autorizē drausmas nenozīmīgu iemeslu dēļ

Rēga dilemma

Jābaidās no sekām, ko rada jūsu reliģiskā pakļaušanās Dieva neizdibināmībai:

- universālā Taisnīguma vārdā jūs pielūdzat Būtni, kas izpaužas kā absolūta netaisnība

Jo no brīža, kad jūs pielūdzat Sliktāko Labākā vārdā, jūs pamazām pārņems ļaundabīga dialektika, kas sabojās jūsu labākos impulsus

Jūs izjutīsiet dubultu kārdinājumu:

- pielūgt Vardarbību kā pašu Taisnīgumu Transcendences vārdā, ko visiem vajadzētu pielūgt,
- un pārveidot sevi par vardarbības būtni tīra Spēka fanātismā, šajā ziņā paliekot uzticīgiem sava Skolotāja piemēram

Rēga dilemma

Vai arī, un tās ir šī paša fanātisma tiešas sekas, jūs radīsiet perversus, izsmalcinātus argumentus, lai attaisnotu sava Dieva rīcību, un jūs transponēsiet sevī šos pašus perversos argumentus, lai leģitimizētu savu pašu rīcību ļaunumu

Tā ir tīras vardarbības mīlestība, rīcības un varas cilvēku perversā loģika, kas attaisno vissliktāko ar izsmalcinātiem argumentiem

Rēga dilemma

Jūsu ļaunais Dievs, reizē ar *imitatio dei* imperatīvu, galu galā radīs “Ģeniālos ceļvežus”, “Mazos tautas tēvus”, kas izmantos drausmīgo garīgo ģimnastiku, ko 2000 gadu gaitā ir radījusi teoloģiskā sofistika, lai pasludinātu sevi par neizdibināmas Mīlestības Likuma kalpiem, lai gan tie ir tikai destrukcijas instrumenti

Rēga dilemma

Drīz vien kļūst redzams, ka katru no šīm divām pozīcijām balsta tikai otras vājums:

- Ateists vēlas būt ateists, jo reliģija sola briesmīgu Dievu, kas samaitā cilvēka Taisnīguma izjūtu
- Reliģiozs cilvēks noenkuro savu ticību ar atteikšanos no dzīves, ko izpostījis briesmīgo nāvju izmisums

Rēga dilemma

Gan viens, gan otrs maskē savu izmisumu,
mēģinot izvairīties no otra izmisuma

Dilemma ir šāda:

- vai nu izmisums pēc citas dzīves mirušajam,
- vai arī izmisums par Dievu, kurš pieļauj šādu nāvi

Rēga dilemma

Rēga dilemma ir iepriekš izklāstītā ateisma un reliģijas aporija, saskaroties ar būtisko rēgu sērām un nespēju tās piepildīt

Šādā aporētiskā alternatīvā notiek svārstīšanās

- no absurdas dzīves bez Dieva
- uz Dievišķo Mistēriju, kur šaušalīgā ļaunuma radīšana un pieļaušana tiek nosaukta par “mīlestību”

Rēga dilemma

Rēga dilemmas atrisinājums meklējams nostājā, kas nav nedz reliģiska, nedz ateistiska, un kas tādējādi atbrīvo no dubultā izmisuma:

- bezcerīgi ticēt uz taisnīgumu mirušajiem,
- vai bezcerīgi ticēt Dievam bez taisnīguma

Rēga dilemma

Tādējādi jautājums par būtisku sēru iespējamību tiek pārformulēts šādi:

- Kādos apstākļos mēs varam cerēt uz rēga dilemmas atrisināšanu?
- Kā mēs varam iedomāties saikni starp dzīvajiem un mirušajiem, tanī pašā laikā izvairoties no ateisma un reliģijas dubultā izmisuma?

Lai ieskicētu iespējamo atbildi uz šo jautājumu, ir jāparāda nosacījumi dilemmas risinājumam un jānovērtē tās teorētiskā leģitimitāte, kā arī ticamības pakāpe

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Katra no dilemmas abām nostājām parāda elementu, kas ir neaizstājams būtiskām sērām:

- Reliģiskā nostāja pastāv pie tā, ka sēras ir iespējamās tikai tad, ja attiecībā uz mirušajiem var cerēt kaut ko citu nekā viņu traģiskā nāve. Rēgi savu valstību sasniegs tikai tajā dienā, kad mēs varēsim cerēt ieraudzīt tos pievienojamies mūsējai

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

- Ateistiskā nostāja pastāv pie tā, ka Dieva esamība ir nepārvarams šķērslis šādas cerības īstenošanai, jo ateistam nav iedomājams, ka taisnīgs Dievs varētu pieļaut briesmīgas nāves un turklāt prasītu viņu mīlēt par to, ka viņš šādi rīkojies

Tas nevar notikt, nepielietojot attiecībā uz mums bezgalīgu garīgu vardarbību

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Aporija rodas no tā, ka šie divi nosacījumi, kas šķiet vienlīdz nepieciešami, vienlaikus šķiet nesavienojami

Šo strupceļu var pārvarēt tikai vienā veidā:

- ir jāpierāda, ka šo nosacījumu nesaderība ir tikai šķietama un ka pastāv trešā iespēja, kas nav nedz reliģiska, nedz ateistiska, un kas spēj saskaņoti apvienot abus atbildes elementus

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Dilemmas atrisinājums paredz apvienot

- gan iespējamu mirušo augšāmcelšanos (atrisinājuma reliģisko nosacījumu),
- gan Dieva neesamību (atrisinājuma ateistisko nosacījumu)

Šie divi element tiek sintezēti apgalvojumā:

- **Dievs vēl neeksistē**

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Tā ir dievišķās neesamības tēze, pie tam saprotot to abās nozīmēs, ko pieļauj tās neviennozīmība

- Pirmkārt, dievišķā neesamība tiešā veidā nozīmē reliģiskā Dieva neeksistēšanu, bet ne tikai

Neesamība attiecas arī uz metafizisko Dievu jeb pasaules Radītāju vai Principu

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

- Otrkārt, dievišķā neesamība apzīmē arī neesamības dievišķo raksturu

Citiem vārdiem sakot, esošajā realitātē joprojām ir ietverta tāda Dieva iespējamība, kas vēl tikai nāks un kas tādējādi būs nevainīgs pasaules nelaimēs, un kas, kā var cerēt, spēs dot rēgiem kaut ko citu nekā viņu bezjēdzīgā nāve

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Dievišķās neesamības tēze ļauj mums aptvert rēga dilemmas šķietamās neatrisināmības avotu

Tā saistās ar maldīgu pieņēmumu, ka ateisms un reliģija ir alternatīvas, kas izsmeļ visas iespējas:

- vai nu Dievs pastāv,
- vai arī viņa nav

Taču abas tēzes patiesībā ir stiprākas par šiem faktiskajiem apgalvojumiem: jo pēdējie savu nozīmi iegūst no Dieva esamības vai neesamības šķietamās nepieciešamības

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

- Būt ateistam nozīmē ne tikai apgalvot, ka Dieva nav, bet arī to, ka viņš nevar būt
- Būt ticīgam nozīmē ticēt Dieva būtiskai esamībai

Tāpēc mēs redzam, ka dievišķās neesamības tēzei, lai gūtu virsroku pār šādu alternatīvu, cīņa ir jāpārnes uz modalitātes lauciņu:

- jo runa ir par to, ka Dievs ir iespējams –
- un nevis subjektīvā un faktiskā nozīmē (tajā nozīmē, kurā es uzskatu, ka ir iespējams, ka Dievs patiešām eksistē, lai gan es to nezinu),
- bet gan objektīvā un nākotnes izpratnē (tādā nozīmē, kurā Dievs patiesībā var ienākt esamībā nākotnē)

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Šeit izaicinājums ir

- atsaistīt ateistiski-religisko saikni starp Dievu un nepieciešamību (“Dievam ir vai nav jāeksistē”),
- lai viņu piesaistītu virtuālajam (“Dievs var eksistēt”)

Tādējādi jautājums kļūst precīzāks:

- rēga dilemmas atrisināšana nozīmē dievišķās neesamības izskaidrošanu, vienlaikus nosakot tās pieņemšanas leģitimitāti

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Tēzi “Dievs vēl neeksistē” var iedalīt divos nozīmes polos, kurus pēc tam var pētīt pēc kārtas:

- Ko nozīmē “vēl ne”, lai Dievu varētu uzskatīt par eventualitāti?

Ar to saistās pārdomas par ar būtiskām sērām savienojama laika nozīmi

Kas ir laiks, ja tajā kā viena no virtualitātēm ir dievišķais, un kas var leģitimizēt mūsu ticību tā efektivitātei?

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

- Ko īsti nozīmē apzīmētājs “Dievs”, ja tas ir norādīts kā vēl nepastāvošs, iespējams nākotnē, bet ne pašreizējs un nepieciešams?

Šāds pētījums īpaši prasītu izstrādāt tādus diskursa elementus par dievišķo, kas atšķiras no jebkuras teoloģijas, kuras pamatā ir mūžīgā Dieva pieņemums

Šādu diskursu var nosaukt par “divinoloģiju”

Dilemmas atrisinājuma formālie nosacījumi

Autors iesāks ar frāzes “vēl neeksistē” nozīmes izpēti, pirms aplūkot dievišķā nozīmi

Pagaidām vārds “Dievs” jāsaprot minimālajā nozīmē, kāda tam ir jābūt dievišķās neesamības ietvaros:

- tā ir tāda eksistences veida postulēšana, kas netaisni mirušo sakarā ļauj man cerēt uz kaut ko citu nekā nāve

Vēl neeksistē

Jāizvairās no iespējama pārpratuma

Runāt par Dievu, kas vēl neeksistē, no pašreizējās perspektīvas nekādā veidā nenozīmē piesaukt Dievu, kas pilnībā neeksistē, bet kura potencialitāte jau ir aktualizācijas procesā (kā procesa teismā)

Nav runas par Dievu, kas eksistē, bet vēl nav pilnībā izpaudies, vai par Dievu, kura eksistences intensitāte vēstures gaitā progresētu

Vēl neeksistē

Neatkarīgi no tā, vai Providence attiecas uz Dievu,

- kurš ir klātesošs, vai arī
- tādu, kurš ir aktualizēšanās procesā,

abos šādos veidos saprasts Dievs nav savienojams ar taisnīguma ideju un tādējādi nav pieņemams ateistam

Ja Dievam, lai palielinātu savas esamības intensitāti, ir jāiziet cauri cilvēces katastrofu vēsturei, tad Viņa sasniegums ir vienlīdzīgs ar mūsu likteņu kosmisku upuri, ko nekas nevarētu leģitimizēt

Šāda alternatīva tikai turpinātu perverso spriešanu

Vēl neeksistē

Apgalvojums “Dievs vēl neeksistē” vispirms nozīmē, ka Dievs neeksistē –

gluži vienkārši neeksistē, neeksistē nevis kaut kādā veidā, bet nekādā veidā, tāpat kā to saprastu rūdīts ateists

Apgalvojums par dievišķo neesamību patiesībā ir jāpārfrāzē šādi:

Dievs neeksistē – nemaz

Tomēr nav nekāda iemesla, kādēļ tam tā vajadzētu palikt, kādēļ Viņa neeksistencei vajadzētu būt mūžīgai

Vēl neeksistē

Analizējot tālāk apgalvojuma “Dievs vēl neeksistē” nozīmi, jāpievēršas laika dimensijai

Meijasū “faktuālās ontoloģijas” gaismā apgalvojums, ka Dievs var pastāvēt nākotnē, nenozīmē nākotnes Dieva nepieciešamu parādīšanos

Tas var būt tikai notikums, kas ir patiesi iespējams, bet būtībā nosacīts un nejaušs

Tas ir tikai mūžīgi iespējams

Dievs nākotnē var atnākt un var arī neatnākt

Šī iespējamība nekad nepazūd, taču nekad nav garantijas, ka tā piepildīsies

Vēl neeksistē

Šāds notikums vispirms saistītos ar tādas pasaules rašanos, kuras likumi faktiski ietvertu pagātnes cilvēku ķermeņu Atjaunošanos

Tāpēc tas ir notikums, kas būtībā nav kontrolējams – ne no cilvēka, ne no Dieva puses

Tas nepakļaujas varbūtībai, jo attiecas uz fizikālu konstantu, nevis konstantēm pakārtotu faktu rašanos

Vēl neeksistē

Nevajadzētu arī atmest cerību par šo Dieva ierašanos, aizbildinoties ar to, ka Hiperhaosā var rasties tik daudz citu iespējamību, nedodot iemeslu privilēģēt tieši šo cerēto iespējamību, jo tas nozīmētu pakļaut to varbūtību loģikai, kas nav piemērojama šajā gadījumā

Šis notikums ir patiesi iespējams, mūžīgi nejaušs, allaž nekontrolējams un nekādi nemodelējams ar varbūtību

Vēl neeksistē

Tāpēc cerēt, ka Hiperhaoss izraisīs šo notikumu, nozīmē cerēt uz iespējamību, kas varbūt nekad nenotiks, bet par kuru arī nekad nebūs iespējams teikt, ka tā nenotiks

Kad notiek notikums, kas atbilst noteiktas pasaules fizikas likumiem, mēs varam teikt, ka līdz tam šis notikums bija šai pasaulei potenciāls

Bet Hiperhaoss var radīt arī notikumus, kas neietilpst pasaules potencialitātēs

Šādi notikumi ir virtualitātes

Vēl neeksistē

Virtualitātes var uzskatīt par parādībām *ex nihilo*, jo tās neizriet no pašreiz pastāvošās pasaules vai tās fizikālajām potencialitātēm, nedz arī no kādas iespējamību Totalitātes, piemēram, no dievišķā Prāta, kas ietvertu visas iespējamības

Virtualitātes nāk no iespējamību ne-Totalitātes, tātad no Hiperhaosa virtualitāšu netotalizējama bezdibeņa

Vēl neeksistē

Par zīmi tam, ka arī pagātnē bijušas parādības *ex nihilo*, kalpo vairākos eksistences līmeņos notikuši “nereducējami fakti”

Līdz šim tādi bijuši trīs:

- matērija (kas reducējama uz to, ko par to var apgalvot fizikāli matemātiskās teorijas);
- dzīvība (it īpaši tās tādi aspekti, kā emocijas, sajūtas, kvalitatīvi uztvērumi, ko nevar reducēt uz materiālajiem procesiem);
- doma (kā spēja piekļūt “inteligīblam saturam”, kas nes mūžību, un kuru kā tādu nevar reducēt ne uz kādu substanci

Šie trīs līmeņi nosaka trīs pasaulu – matērijas, dzīvības, domas – pastāvēšanu

Šobrīd tās pastāv līdzās, bet viss liecina, ka tās sekojušas cita citai laikā

Vēl neeksistē

Nākotne var saturēt nereducējamus un varbūtībai nepakļaujamus papildinājumus, kas būs nevis transcendences, bet gan pārāka haosa manifestācijas

Spekulatīvo domāšanu var atsākt ar iespējamu ceturtās (taisnīguma) Pasaules atnākšanu

Šī Pasaule, kaut arī bez ontoloģiskas nepieciešamības, ir tāda, uz kuru ir jēga cerēt citādi nekā ar kaprīzi

Jo tā ir vienīgā Pasaule, kas evolūcijā var ieviest nereducējamību un tikpat radikālu novitāti, kā savulaik dzīvība attiecībā pret matēriju vai doma attiecībā pret dzīvību

Vēl neeksistē

Ja mēs atzīstam, ka faktuālumš ir absolūts, tad domājošā būtne ir augstākā būtne, kuru nekāds jaunums nevar radikāli pārsniegt – tādā nozīmē, kurā doma tiek definēta kā intelektuāla pieeja mūžīgajam

Neviena būtne – vai tā būtu vairāk attīstīta dzīva būtne, eņģelis vai dievs – nevar pārspēt domājošo būtni tādā veidā, kādā doma pārspēj dzīvību vai dzīvība pārspēj matēriju

Ja vēl var rasties Pasaule, kas pārspēj trešo pasauli (domu) tāpat kā mūsu trešā pasaule pārspēj iepriekšējās, tad tā var būt tikai augstākās būtnes, tas ir, domājošās būtnes, Atjaunošanas pasaule,

bet tādā eksistences veidā, kas šoreiz ir sava stāvokļa cienīgs:

nemirstība kā universālās vienlīdzības garants

Vēl neeksistē

Tomēr šeit Galējais (*l'Ultime*) nav identificējams ar Absolūtu

Absolūtam un Mūžīgajam pašiem par sevi nav nekādas vērtības, jo tie tiek identificēti ar mūžīgo faktu, ar visu lietu muļķīgo nejaušību

Bet Galējais, proti, domājošā būtne (kuras pārstāvis citu iespēju vidū ir arī cilvēks) var būt trausla, mirstīga būtne, vismaz mūsu pasaulē

Galējais ir būtne, kas, apzinoties nejaušības absolūtumu, apzinās pati savu nejaušību un tādējādi iegūst vienlaikus gan kognitīvu, gan traģisku dimensiju, kas tai piešķir nepārspējamu vērtību

Vēl neeksistē

Tas ir iemesls, kādēļ pasaulē, kura vienīgā novitātē varētu pārsniegt domājošas būtnes pasauli, eksistence būtu jāpārprojektē saskaņā ar īpašu nemirstību

Tā nebūtu nepieciešama eksistence, kas ir ontoloģiski neiespējami, bet gan eksistence, kas var tikt pagarināta bezgalīgi

Tā būtu nemirstības forma, kas nav nepieciešama, kurā nāve noteikti paliktu kā iespēja, kaut arī tāda, kas, iespējams, nekad nepiepildītos, jo restartētie ķermeņi vairs nebūtu pakļauti bioloģiskajam sabrukšanas likumam

Vēl neeksistē

Ķermeņi paliktu nejauši (tie var iet bojā),
bet vairs nebūtu nestabili (tādi, kas spiesti mirt saskaņā ar savas
pasaules bioloģiskajiem likumiem)

Nāve kļūtu par “tīru iespējamību”, kurai nav nolemts kādu dienu
piepildīties

Šī iespējamība ir reāla, jo pati ceturtā Pasaule var iet bojā un
“nemirstīgie” līdz ar to

Bet šī iespējamība nav nepieciešama

Vēl neeksistē

Tāpēc šī ceturtā Pasaule ir jāpadara par iespējamību, kas mūsu tagadējā pasaulē ļauj bagātināt tanī dzīvojošo cilvēku subjektivitāti, nozīmīgi pārveidojot to cilvēku dzīvi, kuri šādu hipotēzi uztvertu nopietni

Šādu iespējamību, kas tiek saredzēta kā reāla un spējīga iedarboties tagadnē, autors nosauc

- par “blīvu iespējamību”,
- par joprojām iespējamu Var-būt (*un Peut-être*),

ko var atšķirt no vienkāršas, teorētiskas iespējamības (kādai nevar noticēt pat tad, ja to uztver kā konsekventu)

Vēl neeksistē

Šajā sakarā filozofijas vissvarīgākais uzdevums, tās galvenais izaicinājums, ir nevis

- Būt, bet
- Var-būt

Jo Var-būt sevī aptver visas ontoloģijas patieso būtību (faktuāli iespējamā absolūtumu) un ētikas dziļākos centienus (taisnīguma universālu sasniegšanu)

Vēl neeksistē

Ja ceturtajai Pasaulei var būt ietekme uz pašreizējo eksistenci, tad tikai eshatoloģiskam subjektam, ko motivē centieni pēc universālā Taisnīguma

Autors nosauc šādu subjektu par vektoriālo subjektu –

tādu, kuru magnētiski pievelk nākošās emancipācijas vektors

Jo dievišķā neeksistence atrisina to, kas šādā subjektā vairo Taisnīguma izmisumu (kas izpaužas rēga dilemmā)

Rēga dilemmas izaicinājums ir atbrīvot subjektu no tā, kas viņu klusi saēd, un no šī iekšējā sabrukuma radītajām “redzamajām” sekām –

- patvaļīgas vardarbības un/vai
- vilšanās (izšķirīgs aspekts, kas kļūs skaidrāks vēlāk)

Dievišķais un nihilisms

Autors cenšas domāt par Dievu, kurš vairs nav eshatoloģijas aģents, bet gan tās rezultāts

Tas ir

- Dievs, kurš vairs nav nepieciešams un pirmcēlonis, bet gan pēdējās un nejaušās sekas;
- Dievs, kurš vairs nav absolūts (absolūta ir tikai nejaušība), bet ir Galējais (kura vērtība ir nepārspējama, bet atnākšana – bez nepieciešamības)

Šādu eshatoloģiju, kas balstīta uz haosu, autors nosauc par **eshaoloģiju**

Tālāk tiks apskatīts, kas ir Dievs eshaoloģijā, kas vairs nav eshatoloģija tiešā nozīmē

Dievišķais un nihilisms

Rēga dilemmā

no vienas puses bija ne ar ko neizpērkamās netaisnības
pasaulē bez Dieva,

no otras – Dievs, kura šķietamais taisnīgums mums
izpaužas kā neizpērkama netaisnība

Taču autors piedāvā trešo ceļu, kas nav nedz reliģisks, nedz
ateistisks, bet gan ir filozofisks jeb, precīzāk, spekulatīvs,
un paredz dubultu kustību:

Dievišķais un nihilisms

a) Pirmkārt tas ir jautājums par tā izmisuma pārvarēšanu, kas izriet no jebkāda ateisma un jebkādas transcendences rēga dilemmas kontekstā

Izaicinājums ir pārvarēt rēga dilemmu ar reālu iespējamību, kas izstrādāta ar faktuālas spekulācijas palīdzību

Tā ir iespējamība, kuras aicinājums ir pārvarēt nāves iespējamību, kas ir “vienkārši teorētiska”, un kļūt par intīmu un vitālu cerību: efektīvu un atbrīvojošu subjektivitātes transformācijas faktoru

Dievišķais un nihilisms

Šī subjekta emancipācijas kustība savā veidā atrisina kantiskā praktiskā prāta postulātu risināto morālo aporiju, kuras mērķis ir padarīt subjektam dzīvi vienkārši dzīvojamu, sakarīgu, pakļautu praktiskajam universālajam likumam, neskatoties uz morālā likuma un dotās pasaules fenomenālo atšķirību (netaisnība visur šajā pasaulē, kas ir vienaldzīga pret indivīdu morālo vērtību)

Dievišķais un nihilisms

Atšķirībā no tā, autora ceļš ir spekulatīvs, nevis transcendentāls

Tā mērķis ir parādīt, ka cilvēka morālā aporija skatāma caur prāta spēju neierobežotību, nevis (kantiskajiem) ierobežojumiem

Tas arī izvairās no kantiskā strupceļa, kas domājami saskaņo universālās morāles ideju ar Dieva eksistenci (ko ateisms ir jau parādījis kā neiespējamu)

Dievišķais un nihilisms

Izmisuma pārvarēšanas mērķis ir atbrīvot darbības spēku subjektā, nevis apmierināt viņa vēlmi sapņot

Izdeldējot sevī ideju par neglābjamu pasaules absurdu, universālists var koncentrēties uz sava uzdevuma steidzamību, vienlaikus tiecoties uz augstāko mērķi, kas virza viņa darbību nevis kā nepieejams ideāls, bet gan kā reāla iespējamība, kaut arī vēl nematerializējusies

Dievišķais un nihilisms

Un tāpēc šeit nav nekā no “fatālistu argumenta”, saskaņā ar kuru universālais Taisnīgums ir neatkarīgs no mūsu darbībām un tādēļ pasīvi jāgaida (kviētisms)

Tā kā šis Taisnīgums var arī nekad neatnākt (tā ir iespējamība, nevis nepieciešamība), tas liek mums rīkoties tagadnē, lai mēs tam tuvotos un to iedzīvinātu, lai būtu tās hipotēzes cienīgi, kas pārsniedz mūsu spēkus, bet piešķir jēgu mūsu mērķim

Dievišķais un nihilisms

b) Vienlīdz izšķirīgs ir otrais subjekta emancipācijas aspekts, kuru autors nosauc par nihilismu

Autors sauc par “izmisušu” tādu subjektu, kurš uzskata, ka vispārēja Taisnīguma panākšana attiecībā uz dzīvajiem un mirušajiem ir neiespējama (ateo-religiskā rēga dilemma)

Savukārt “nihilists” ir tāds subjekts, kurš, kaut arī uzskata šo Taisnīgumu par sakarīgu ideju, kas ir reāli iespējama –

tātad ir pārliecināts par mirušo Atjaunošanas blīvo, spekulatīvo iespējamību –

tomēr uzskata šo spējo nākotnes iestāšanos par nevēlamu, patiesībā par šausminošu iespējamību

Dievišķais un nihilisms

Eshaoloģiskās trajektorijas kodolu patiesībā veido nevis izmisuma, bet gan nihilisma pārbaudījums

Termins “nihilisms” autora nomenklatūrā neatbilst tam, ko tas līdzšinēji apzīmējis

Nihilistu autora izpratnē rada blīvā spekulatīvā Atjaunošanās iespējamība

Tā ir jauna figūra, subjektīvs tips, kāds līdz šim nekad nav pastāvējis, ko radījusi pašreizējā hipotētiskā Atjaunošanās koncepcija

Starp šī subjekta interesēm ir izcelt spriedzi, kas raksturīga jau noteiktām iepriekš pastāvējušām domāšanas alternatīvām

Dievišķais un nihilisms

Autors vēlas parādīt, ka spekulatīvā filozofija spēj ne tikai konceptuāli atgūt pagātnes garīgās konfigurācijas (kā Hēgeļa gadījumā), lai atklātu un dialektiski pārvarētu to nekonsekvenci līdz absolūtai sintēzei

Spekulatīvā filozofija tās faktuālajā instancē arī pati spēj generēt katastrofālas eksistences konfigurācijas, kuras bez šīs filozofijas nenāktu gaismā un kuras tai tagad ir jāpārvar, lai sasniegtu to dziļo saprašanu, uz ko tā tiecas

Tāpat faktuālajai ētikai ir jāpārvar tanī ietvertās morālās katastrofas, tāpat kā teorētiskai spekulācijai ir jāpārvar iekšējās neatbilstības, lai veidotu domas un dzīves vienotību, kas spēj leģitimizēt tās galējo saskaņotību

Dievišķais un nihilisms

Šeit ir problēma līdzīga tai, kādu Nīčem izraisīja doma par “viena un tā paša mūžīgo atgriešanos”

Patiesi grūtais brīdis Meijasū ir apzināšanās, ka ceturtās Pasaules atnākšana varētu atnest nemirstību, no kuras nav iespējams izbēgt

Šeit, tāpat kā Nīčes gadījumā, nihilismā var iedzīt nevis sava galīguma un mirstīguma apzināšanās, bet, tieši otrādi – nemirstības iespējamības apzināšanās

Nīčes “vislielākais slogs” – nevis nāve, bet mūžīga (un attiecīgi mūžīgi garlaicīga) dzīve

Dievišķais un nihilisms

Šajā scenārijā vektoriālais subjekts sastopas ar aporiju, kas pārsniedz rēga dilemmas aporiju. Šinī gadījumā

- vai nu pienāk nākošā Pasaule, un vektoriālais subjekts piedzīvo savu lielāko cerību piepildījumu, taču tajā brīdī viņa dzīve zaudē tālāku jēgu;
- vai arī nākošā Pasaule nepienāk, un šīs cerības nesasniedz šādu piepildījumu

Dievišķais un nihilisms

Pirmajā variantā vektoriālajam subjektam, kuru raksturo taisnīguma meklējumi, zūd iespēja tos turpināt

Mērķis ir sasniegts, un subjekts līdz ar to zaudē savu eksistences jēgu

Nākotnes taisnīguma pasaulē (kas ir arī ekvivalenta patiesam komunismam) vajadzība pēc politikas pazūd (Markss)

Tas gan nenozīmē, ka no politikas brīva pasaule – tāda pasaule, kurā vairs nav materiālās nevienlīdzības un ciešanu – taptu brīva no nemiera

Tā joprojām būtu pasaule, kurā ir mīlestība un tās nodevības iespējamība, pasaule, kurā norisinās domu dzīve, bet ir iespējama arī biedējoša viduvējība, kā arī visas pārējās sīkās ciešanas, ko dzīve piedāvā

Dievišķais un nihilisms

Šajā situācijā vektoriālais subjekts attiecīgi gaida nevis laimes pasauli, bet gan nemiera pasauli –

tādu, no kuras nevajag izbēgt ar nāvi

Tādējādi vektoriālā subjekta cerība ir īpaša:

atbrīvojot cilvēkus no materiālām ciešanām, lai viņi/viņas varētu piedzīvot ne tikai godību, bet arī nemieru un norūpi

Dievišķais un nihilisms

Nemirstības piešķiršana cilvēkam jeb viņa deifikācija, ko atnes vēl neeksistējošais bet iespējamais nākotnes Dievs, iezīmē trajektoriju, kas šajā pasaulē ļauj vektoriālajam subjektam pārvarēt rēga dilemmas un nihilisma divkāršo pārbaudījumu un padarīt sevi par “tiltu” starp trešo un ceturto Pasauli

Dievišķais un nihilisms

Deifikācija nozīmē kļūšanu par *daimonu* (grieķu izpratnē) – starpnieku, dzīvu tiltu starp šo domas pasauli un nākamo galējo taisnīguma pasauli

Tas nozīmē būt cilvēkam, kurš

- neatrodas tikai “šejienē” (3. pasaulē),
- nedz arī jau “turienē” (4. pasaulē),
- bet gan starp šejieni un turieni – pa vidu (angļu valodas vārds *yonder*)

Darīt sevi un universālo tautu par “turienes” sevi un “turienes” tautu laikā starp “šejieni” un “turieni” –

tāds ir eshaoloģiskās tapšanas nākotnes uzdevums